

რუსეთის სომებთა, რომელნიც ფრიად
აფერხებდა ყრილობის საქმიანობას და
ბოლოს და ბოლოს მისი ნამუშევარი
სრულიად გააძათილა. თეთი აზრი
ჰეტროგრადში შეკრებისა სრულიად
წინააღმდევები იყო ყრილობის მუშაო-
ბის ძირითადი იღებისა და სომხის
ერისათვის ფრიად საჭირო საქმეები,
რომელიც მას უნდა მოევარებინა,
დღესაც მოუწყობელი ჩეჩბა. ამ მხრით
სრულიად სამუშაონია ოსმალეთის
სომებთა დღევანდელი გულის წყრომა
ყრილობის მესვეურთა მიმართ. საქმეე-
ბი კი დაყოვნებას არ ითმენს. აუარე-
ბელი დაზარალებულთა ჩიცხი და
გადმოხვდეშილთა წივილ-კივილი საჩქა-
როდ ითხოვს გამოცდილ მკურნავს,
რომელიც ვერ მიდის მასთან მხოლოდ
იმისთვის, რომ რუსეთელ სომებთა
ერთი ჯვეული უყვალივე ღონისძიებას
არ ხმარობს და საქმის ნამდვილ
ინტერესებს ხან და ხან პოლი-
ტიკანობას ანაცვალებს. ყრილო-
ბის მოწვევის საკითხი დღესაც ისე-
თავე აუცილებელ საჭიროების სა-
ხით აღიძგრის, როგორც წინეთ, მაგ-
რამ სულ სხვა მიმართულებას იღებს,
რაც ჩეცნშიაც სასიმღერო თანაგრძ-
ნობას იწვევს. სომებნი სცილდებიან

四·三·

ମାଟ୍ଟି କାହାରେ

ՑԱՌԱՐԱ ՅԵԼՎԵ

მაკენზენი აღარ ჩერდება. მრავალ
რიცხვებან ჯარით და არტილერიით
განაგრძობს შეტყვას და როგორც
გუშინდელი ოფიციალი დეპეშა გად-
მოგცემს, კონსტანცია და მედუდულ
დაუყვრია. რუსეთის და რუმინეთის
ძალები იძულებული ხდებიან პირის-
პირ ბრძოლაზე ხელი აიღონ და ჭინ-
დაჭინვე შემუშავებულ გეგმის მიხე-
დვით უკან დაიხიონ. მეითხველებმა
უმშევლია წარსული მაგალითიდან
უკვე იციან, თუ რა ხერხს მიჰმართავს
ხოლმე ეს ცნობილი გერმანელი გენე-
რალი ბრძოლის ვეზზე სტრატეგიულ
მიზნის განსახორციელებლად. უსაში-
ნელებსა საარტილერიო ცეცხლით იგი
უპირველესად არღვევს ბრძოლის ხაზს,
შემდეგ აუარებელი ქვეითა ჯარი შეი-
წრება კარებში და სცდილობს, რო-
გორც მარჯვნივ, ისე მარცხნივ ზურ-
გით მოექცეს მოპირდაპირს. ჩვენ
უფიქრობთ, ამ ნაცადს ხერხს მაკენ-
ზენმა ახლაც მიჰმართა. დროებით
მყუდროება დობრუჯში ამ ორი კვი-
რის წინეთ, ალბათ არტილერიის გად-
მოსატანად დასჭირდა მაკენზენს. თვით
დობრუჯი მიმოსვლისათვის მეტად არა
ხელსაყრელი მიდამოა. არც რეინის
და არც შარაგზები აქ არ არის, რომ
მებრძოლმა დროზე მიაყოლოს არტი-
ლერია ქვეითა ჯარს და გზა გაუკა-
ვოს იერიშისათვის.

ତାଙ୍ଗେ ମ ଗାନ୍ଧାରିମନୋଦ୍ୟେ । ଲ୍ରପିନୋଦିସଟ୍ଟୁଙ୍କି
ଗାନ୍ଧାରୀଲଙ୍କଦାଶୀ ମାତ ମାର୍ତ୍ତିରୁ ନୀରଙ୍ଗେଗ୍ରୂହ-
ଲ୍ଲେବିଳ୍ 18 ଗ୍ରେମ ଲାଖୁଲ୍ଲୁବାସ୍ତ । ଉଜ୍ଜାବା-
କ୍ରେଲ ଲ୍ଲେବିବିଶୀ କ୍ର 6 ହାନ୍ଦିନୀବ୍ରାତ ଲା-
ନ୍ତରୀ ଶ୍ରେଷ୍ଠପୂରୀବାଟ ।

ଲାନାରହିଁ ବରମନ୍ଦିରିଲ୍ ପ୍ରେଲ୍ଟ୍ରେ ମଲ୍ଲଗମି-
ର୍ଜେବା ଅର୍ଜେବିତାଏ ଅର ଶ୍ରେଷ୍ଠପ୍ରଳିଲା ।

X.

ଅମୀର ଲେଖନୀଶ୍ଵର

12 ଲ୍ରପିନୋଦିସଟ୍ଟୁଙ୍କି

ଉଚ୍ଚାଲଲ୍ଲାଖ ପଟାଇକରୁଣାକଲ୍ଲୁଳ ଶତାବ୍ଦୀବା ।

କେତୁରହିଥରୁଲ୍ । ଲାବାଙ୍ଗେତିଲ୍ ଅବା-
ର୍ଯ୍ୟଶ୍ରେ ଅର୍ଜେବିତା ଅରାଫ୍ରେରୀ ମନ୍ଦିରାରୀ ।

କାଙ୍ଗାକେନ୍ଦ୍ରି ଅବାର୍ଯ୍ୟଶ୍ରେ । ଲାବା ଲ୍ରିଗ୍ରୁଲ୍
କିରଣ୍ଡିଲ୍ଲେଟିତିତ, ବାନ୍ଦି କ୍ରୁଦିଲ୍ ସାମର୍ଜେତ-
ଅଲମ୍ବିଲ୍ଲେଟିତିତ, ହିନ୍ଦମା ଲାଭମେବିଦିମା କ୍ଷୁର-
ଟେବିଲ୍ ବରଦିମ ଦାଇରିନ୍ଦ୍ରି ଲା କ୍ଷେତ୍ର
ପିଲ୍ଲେଶ ଲ୍ରେବାତି ଲା 400 ଲ୍ରୁଣି ସାଜି-
ନ୍ଦେଲ୍ ।

କୁମିଳାତି । କିରଣ୍ଡିଲ୍ଲେ ଅଲମ୍ବିଲ୍ଲେଟିତିଲ୍
ଅବାର୍ଯ୍ୟଶ୍ରେ କି କି । କ୍ରୁନ୍ଦିଲ୍ଲୁଶୀ ପ୍ରେଲ୍ଟ୍ରେ ମନ-
ଦିକିରାଦିବିର୍ଯ୍ୟ ଜୁମ୍ବିମ୍ବେଦିବାଦ ନିର୍ଭାବ । ମନ-
ଦୁର୍ବ୍ୱିଗ୍ରାନ୍ ବରାନା-କିମିଲ୍ଲୁନ୍ଦିଗାମଦ୍ରେ ତୁର-
ବାନ୍ଦେବିଲ୍ ସରନ୍ଦାବ । ଏହିମାନ୍ଦୀଲ୍ ମିଦା-
ମୋହିବି ମରିଲ୍ ଶ୍ରେମିଲ୍ଲୁପ୍ରେ ମନ୍ଦିରମ-
ରୀତ ।

ଲ୍ରାକିଲ୍ଲାଖ । ମରିଲ୍ ଶ୍ରେମିଲ୍ଲୁନ୍ଦିଗାମଦ୍ରେ
ହିନ୍ଦମା ଲା କୁମିଳିନ୍ଦ୍ରୁବିଲ୍ ଜାରିବା, ମରିଲ୍ ଶ୍ରେମି-
ଲ୍ଲୁପ୍ରେଗିଲ୍ ଶ୍ରେମିଲ୍ଲୁକ୍ରେବିଲ୍ ଶ୍ରେମିଲ୍ଲୁଗ୍ରେ, କିନ-
ବାକ୍ରାନ୍ତିରୀଲ୍ ଲା ଦେଖିଲ୍ଲେଇର୍ଯ୍ୟାନ୍ ଜ୍ଵାବ ଲାବ-
ନ୍ଦୀ । କିରଣ୍ଡିଲ୍ଲେଟିତି ମାଲଲ୍ଲୁବେବିଲ୍ ଜ୍ଵାବ-
ବେଶ୍ବରୁଲ୍ ନାରୀ ଏଫ୍ରାଇଲ୍ ମନ୍ଦିକିରାଦିବି-
ର୍ଯ୍ୟମ ଲାଇକିରା ।

თის ასპარეზისა, რომელიც ოფიციალურ რუსეთის საკითხად ითვლება, რუსეთი მეტად მშურვალე დახმარებას გაუწევს რუმინეთს.

ჰააგა. ოთხშაბათს საღამოთი ზელანდიაში გერმანელების ბიპლანი დაეჭვა. ზედ მყოფი 2 მცრინავი დაატყვევს.

ლოდიონი. გერმანელების ბრძოლის ხაზის ზურგის მხარეს ინგლისელების მფრინავებმა ორ სადგურს ყუბბარები დაუშინეს. დააზიანეს შენობები და გავრცები. მტრის 7 საფრენი ჩამოაგდეს. დანარჩენები იძულებული ვყავით ძირს დაშვებულიყონენ. ინგლისის 8 საფრენი აღარ დაბრუნებულა.

რიგა. რიგის ბრძოლის ხაზზე უკანასკნელ დღეებში ზარბაზნებისა, თოვებისა და კუმბარის მტყურცნელების სროლაა. იქსკულის მიდამოებში სიმაგრეების წინ მდებარე მიდამოებში მოშამული გაზი ამოქმედეს. მოპირდაპირე აქეთ ფხიზლათ არის.

რდესა. 6 ლინობისთვეს მეჯიდიეში (დობრუჯში) ბულგარელების ჰაეროპლანიდან ფურცლები ჩამოჰყარეს, სერბიულ და ჩეხურ ენაზე დაწეროლი, სადაც მოუწოდებდნენ სერბიულებს, ხორვატებს და ჩეხებს, ნუ ეხმარებით რუსებს, დაგვენებდითო. რეგების სიტყვით, დობრუჯში არაბეთის მუსულმანებიც მოუყავიათ.

პეპინი. რუსეთის დესპანმა პროტესტი განაცხადა, ამერიკის ფირმას „სიმოსკარის“ რად მიეცით კონცესია

უყობს უუმბარები დაუშინა. 9 ღვი-
იბისთვეს ლამე უუმბარები დაუშინეს
რომბეგის ქარხნებს და შარსალტკ-
ს საღვერს.
ლოდეონი. ოფიც. ცნობა. 10 ღვი-
იბისთვეს მტრის საფრენა მარპეტს
ვეზე გადაუარა დილის 10 საათზე
ა 3 უუმბარა ჩამოაგდო. ცოტად და-
ანდა სასტომრო. დაიჭრა კაცი და
დადაკაცი. ინგლისის მფრინავებმა
ურის მფრინავი სამხრეთ-აღმოსავალე-
ისაერ განდევნეს.
პარიზი. ნანსში მტრის საფრენებმა
ამდენიმე უუმბარა ჩამოაგდეს. აღ-
ანის მსხვერპლზე ცნობებს არ გვაწ-
იან. ნიდოერი ზარალი უმნიშვნე-
ლა.

ქარხალ-გაზეთეგიდან

რუმინეთი.

ს. დიმიტრიევის აზრი. გაზ. „დე-
ს“ სამხედრო მიმოხილველი ს. დი-
ტრიევი ტრანსილვანიის თაობაზე
ექს: დორნა-გატრის მიდამოებში
სტრიელების შეტყვა მოიგერიეს და
ლა რუსეთ-რუმინეთის ბრძოლის ხა-
თ ერთი მეორისაგან მოწყვეტის
ფრაიხემ თითქოს გაიარა. ამისდა-
უხედავად, რუმინეთის „დამარტოე-
ება“, რასაც ასე სცდილობს გერმა-
ლების სტრატეგია, კელავ გრძელ-
ება, რაღვანაც უამინდობის გამო,
სტრაიის ჯარი ტყიან კარპატების
ჩივ ტრანსილვანიაში უზრუნველყო-

ლოა ავტორებულება რუმინეთის
ა ასპარეზებულებაც სცადონ ბედი.
მინეთი სილრმით დიდს სიყრცეს
შეიცავს და ყოველი გარღვევა
მინეთის ჯარის მირისა სადაც უნ-
მოხდეს იგი, დააჩქარებს გერმანე-
ბის მიერ შემუშავებულ გეგმის შეს-
ლებას რუმინეთის საკითხის გადა-
ცეტაში.

კ. შემსეკის აზრი. „ბირჟ. ველო-
სტის“ სამხედრო მიმომხილველი კ.
მსკი ცტერს: ინგლისურ და ფრან-
ლ გაზეთების აზრით რუმინეთის
კომარება მეტის-მეტად დამატიჭ-
ბელია, მაგრამ მოკავშირეთა მოქ-
დება სხვა ასპარეზე ნებას არ მი-
ემს მოპირდაპირეს, რომ რუმინეთი
კრიტეში ჩაგდოს.

ორდესაც ასე აზეიადებენ რუმინე-
ს საფრთხეს, ფალენპაინის ებლან-
ელს მოქმედებას ზარშან. სერბეთში
რმონებულ მოქმედებას უთანაბრე-
ნ, მაგრამ ასეთი შედარება საკმაოდ
ცუთიანი არ არის. ჩენის აზრით
ლკენპაინის მიზანია მხოლოდ ტრა-
ილვანია დაიბრუნოს. რა თქმა უნ-
, შესაძლებელია, მოპირდაპირე
რო ფართო გეგმაც ჰქონდეს განხ-
სული, მაგრამ ეს გეგმა სერბეთში
რმონებულ გეგმას არ ემსგავსება.
მოპირდაპირის ძალა რუმინეთში
მათ არ არის აქ სამოქმედო გეგ-
მა განსახორციელებლად. ზარშან,
ჩერებში შესვეის დროს, მაკენზენს
ანდა 17 დიგიზია, გალვიცს ჰყავდა

სამეგრელოს სამთავროს უკანასკნელი დღეები *)

Digitized by srujanika@gmail.com

თუ ერთოლენავეთი და სიუკუთხ
ქართველმა ერმა ვერ შეიგუა რუსის
ქანონები და მათი წეს-წყობილება და
ამზონება და უწესოება ხდებოდა, სა-
მეგრელო ყოველთვის ერთგულებას
იჩინდა და მასთანე დახმარებას უწე-
ვდა რუსის მხედრობას, როგორც მა-
გალითად გურიისა და აფხაზეთის ჭი-
ნააღმდეგ და აგრეთვე ფოთის კიხის
აღმდის დროსაც.

გრიგოლ დალიანი ჩქარა გარდი-
ცვალა. მის მექვიდრეთ გამოცხადე-
ბული იქმნა შეილი მისი მცირე წლო-
ვანი ლევანი. ლევანს უკვე შესწავლი-
ლი ჰქონდა რუსული წერი კითხვა. რუ-
სულ წერი-კითხვას მაშინ ეწიოდოდა
ნენ სამეგრელოს წარჩინებულ თავა-
დების შეილებით თავით და მათ რუსის კანონე-
ბით და გულეკეთილობით, რომ სამ-
დლეს დარჩა ლევანთან ზუგდიდში. იმ
დროს მთავრის შეილები შინ არ იყ-
ვნენ. მექვიდრე მისი თავ დავითი
თბილისში იყო ასაღზდელად თავ. ბე-
ბუთოვისა და ბარონ როზენის სახლ-
ბის მიხედვით სჯიდენ. უმაღლესი სა-
ში. დანარ ჩენი შეილები გრიგორი და
სჯელი იყო კიმბირში გადასახლება.
როდესაც მთავარმა ლევანმა გაა-
წარჩინებულ თავადების შეილები პე-
ტროგრადში იზრდებოდნენ პატის კო-
როც-გამგებლობის მოწესრიგება, მე-
რე საუფლისწულო მამულებს მიაკუთ-
ხული იქმნა აღზრდილი. სწავლის დამ-
თავრების შემდეგ დაქორწინდა, ცო-
ლიდ შეირთო თავ. ალექსანდრე ჭავ-
ჭავაძის ქალი ეკატერინე, და ნინა
გრიგორი გინერლის მარტინ საკუთარი
მისი შეილების გადასახლებას მართვა-
და მათ შემდეგ და მათ რუსის კანონე-
ბით და გულეკეთილობით თავით და
სამართლიანი შეპნიშვილი მათ შორის უთანასწორობა და
მინახებას ასეთი ტალახი, როგორიც
სამეგრელოში!

თითონ ლევან დადიანი არ იწუხებდემ თავს თავისი სამთავროს მართვა-გამგებლობით და ბედს ლოცავდა, რომ რუსის ქვეშეერდომობაში იმყოფებოდა. ლევანმა დიდის სიამოვნებით დაუთმო რუსეთს ორი ნავთ-სადგური რე-დუ-ყალე და ანკლია. აქ რუსებმა ტა-მოვნის ზატავები გამართეს.¹⁾

1837 წელს, როდესაც იმპერატორი საუცხოვო ბალი. სამხარეულოში შევიცრული მზარეულები გაჩდნენ. თითონ მთავარს დავითს გარს ეხვივნენ რაც მოელოდა მის სამთავროს. დავითი სამეგრელას წარჩინებულთა შვილებითმა უკუ აგდო ძველთა-ძველი ჩემუ-ევროპიულად აღზრდილნი. საუფლის-ლება და როცა საუფლისწულო გლე-წულო მამულების მართველად დაინი-შნა სახლოში სამუშაოდ, რამდენიმე თავისი სამთავროს მაგისტრი მართვით მარჯვები და გამზვენიერებინა ნენას-ბალები და გამზვენიერებინა სასახლე. ამ მხრით დავითისა თითქმ დააჩქარა ისა, რისაც ეშინოდა და როგორც მაგალითად შვილები თავ რაც მოელოდა მის სამთავროს. დავითი დაიდიანისა. უცვლესერი გარ და ამისა დედოფალი არ იფი-როებით მიმალულად და სურად იყო, წყებდა თავისი ქმრის პოლიტიკას და უცვლესობა და როცა საუფლისწულო გლე-ცლილობდა როგორმე გარს შემოერტყა უფრო მეტი მამული და ამითი დოფალი რუსეთში იყო, სამეგრელოს დამკუნდა— შემდეგ წელში. მინამ დე-ბაზრუნდა— როგორმე გარს შემოერტყა უფრო მეტი მამული და ამითი დაშიდ ეყარათ ჯავრი.

1853 წელს, აგვისტოში თავ. დავით გრიგოლი უზრუნველი დაეტოვებინა შემდეგში მართავდა თავ. გრიგოლი დადიანი, მხოლოდ საუფლისწულო მართვით მარჯვები გამოიყენებოდა ეწინააღმდეგე-მნინ მოიან-ბალები თანაშიმშეიბითა ბოთა. ეპრო ამისა 6,000 მოსახლი მოწამოლო იყო თავისი მორიგეობის მომულებს განაცემდა სახლოუბესი თავ.

ნიკოლაზ პავლეს-ძე საქართველოში
მობრძანდა, თავ. ლევანი მას შეიგება
სამეცნიეროს საზღვარზედ. ლევანი გა-
მოწყობილი იყო უბრალო ჩიხაში და
და ბოქაულებით. უმაღლეს სასამარ-
თლოდ დარსებულ იქმნა უმაღლესი
სამართველო საუკეთესო მდივან-ხელ-
ბისაგან და ამორჩულ თავადებისა და
სამთავროსათვის კი ერთი კაპიტი არ
გლეხებს დაადო ფულით გადასახადი. მემკვიდრე თავ. ნიკოლაზი 7 წლისა
სამთავროს საქართველოს მთა-
რობისათვის. მაგრამ ამ ფულიდან გარმართებელმა ვორონცოვმა სამეც-
ლოში საცკლესით გლეხების რიცხვი
გართველიდ დანიშნა დედო-
რელოს მართველიდ დანიშნა დედო-
აზნაურებისაგან. სულ უმაღლეს მოსა-
ფალი და მის თანაზემშეთ საბჭო,
ნასტრის სამღვდელოება და აგრეთვე
გლეხები ამავე კლესისა. სამეცნიერო
გლეხები ამავე კლესისა. სამეცნიერო
დონით დღე მრავლდებოდა. ესნი
ოვნენ კველა შეწირულები. გლეხებს
რომელიც შესდგებოდა გარდაცვალებ-
რიცხვის ნაწილად მომეტებულ ნაწილად
დაიგით ჩიქოვანი. ამ მოქლე დონში,
მინამ დედოფალი რუსეთს იყო, მთე-
ლი სამეცნიერო არეულებამ მოიცა-
ვდეთ და ამავე კლესის გამოდგა და ვე-
ლარიაფერს ახერხებდა, რომ მოელვა-
რება ჩაექრო.

¹⁾ Կանոնադրությունը համապատասխան է ՀՀ Սահմանադրության 10-րդ հոդվածի 1-րդ համարի և ՀՀ Սահմանադրության 10-րդ հոդվածի 1-րդ համարի 1-ին կետի մեջ նշված գործադրությունների համապատասխան։

12 ათასი მანეთი უზოდა თავ. ლევან ვლებოდა ბოქაულოუხუცესი. 1841 წელს, მთავარმართებლის არხივი, სა- ბულის დაცითის მეტისაგან. და სამუ- წმიდა გორგის ხატს, რომელიც ესვე-
ლის შემდეგ, ყველა სამღვდელო პ- ქე № 366. გრელოს ეპისკოპოსისაგან. სამეცნ- ნა ლოფ- სუნუქუნოს ძველს მკლესია-
დადიანს. (შემდეგი იქნება).

